

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДУХОВНО-ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОГО РОЗВИТКУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ДОШКІЛЬНОЇ ТА ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ ЗА УМОВ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ

Шикиринська О. В.

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри дошкільної освіти,

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського,
м. Вінниця, Україна

У статті актуалізовано проблему духовно-інтелектуального розвитку майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти за умов дистанційного навчання. Доведено необхідність використання проблемно зорієнтованого підходу в освітньому процесі з метою підвищення ефективності інтелектуального розвитку здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: фахівці дошкільної та початкової освіти, духовно-інтелектуальний розвиток, проблемно зорієнтований підхід в освітньому процесі, професійна компетентність фахівців освіти.

The article updates the problem of spiritual and intellectual development of future specialists in preschool and primary education under the conditions of distance learning. The necessity of using a problem-oriented approach in the educational process in order to increase the efficiency of the intellectual development of higher education seekers has been proved.

Keywords: future specialists of preschool and primary education, spiritual and intellectual development, problem-oriented approach in the educational process, professional competence of education specialists.

Пандемія COVID-19, що охопила Україну з 2020 року та воєнний стан 2022 року суттєво вплинули на організацію освітнього процесу у вищій школі. Безперечно, технології дистанційного навчання допомогли вирішити проблему продовження навчання. Проте, дистанційне навчання має і ряд недоліків. Серед яких, зокрема, відсутність умов для сприяння духовному розвитку здобувачів.

Зазначимо суперечність, з виникненням якої пов'язана актуальність теми даної публікації. Сучасні заклади вищої освіти одним із важливих завдань у підготовці майбутніх фахівців дошкільної та початкової школи бачать формування готовності до здійснення ними фахової діяльності в умовах глобалізації та інформатизації всіх сфер життєдіяльності суспільства. з іншого боку, Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) та Концепція Нової української школи висуває до вихователя закладу дошкільної освіти, до вчителя початкової школи вимоги щодо умінь:

реалізації проблемного, інтегрованого та компетентнісного підходів до самостійного засвоєння молодшими школярами нових знань, створення освітнього середовища, наповненого посильними труднощами та ігровими ситуаціями, а значить, сприятливого для розкриття задатків та розвитку здібностей кожної дитини, реалізації наскрізного характеру виховання [1, с. 60]. Саме ці достатньо високі вимоги спричиняють те, що у вищій школі пріоритетність надається формуванню професійних якостей, а особистісний, духовний розвиток майбутнього фахівця залишається ніби «за кадром». Тобто, суперечність полягає в тому, що існує потреба в гармонійно розвинутій особистості фахівця дошкільної та початкової освіти та пріоритетності формування професійних якостей над особистісними в практиці вищої школи. в контексті викладеного варто пригадати вислів видатного педагога В. Сухомлинського про те, що лише особистість може виховати особистість, лише характером можна вплинути на характер. На нашу думку, ситуація погіршується в умовах дистанційного навчання, оскільки за відсутності спілкування наживо, досить складно сприяти духовному розвитку майбутнього фахівця.

Отже, **метою даної статті** є запропонувати один із можливих шляхів подолання даної суперечності.

Майбутнім фахівцям в галузі дошкільної та початкової освіти властива вибірковість у сприйманні інформації щодо пріоритетності духовних цінностей над матеріальними, у необхідності цілеспрямованого вдосконалення таких якостей, як співпереживання, чуйності, відповідальності. До того ж, варто пам'ятати про необхідність ненавмисності впливу на внутрішній світ особистості майбутнього фахівця, саме за такої умови цей вплив буде ефективним. Під час віддаленої взаємодії викладачеві досить складно зрозуміти, розпізнати настрій та стан студентів в даний момент, дізнатися інформацію про їхні духовні цінності та їх пріоритетність. Для того, щоб така можливість з'явилася, викладачеві доцільно на початку заняття задати запитання стосовно їх стану в даний момент, чи все гаразд із родиною, чи перебувають вони у безпеці, тощо. Звісно, недоречно нагадувати викладачеві про те, що ці запитання мають бути щирими, саме в такому разі у студентів виникне бажання поділитися проблемою чи запитанням. Цієї мети вдасться досягнути завдяки педагогічній майстерності викладача, вмінню керувати інтонацією власного голосу, в потрібні моменти «додавати «нотки» співчуття та співпереживання [3, с 61]. Емоційні та відверті дискусії роблять групи чудовим місцем для спілкування та формування правильної ієрархії духовних цінностей.

На нашу думку, викладач не повинен турбуватися через те, що таким чином ми витратимо дорогоцінний час, який заплановано на розгляд пев-

них завдань практичного чи лабораторного заняття для формування професійної компетентності майбутніх фахівців. Як переконливо доводить наша багаторічна практика, якщо вдасться викликати у студентів довіру, коли в ході щирої бесіди між собою та викладачем студенти відновлюють психічний стан, обговорюють нагальні запитання, то відновлюється мотивація до навчання і засвоєння знань відбувається значно ефективніше. На завершення заняття також важливо, окрім підсумку та аналізу проробленої роботи, висловити позитивні побажання. Це допомагає прокласти «місточок» до наступного заняття, зробити підготовку студентів до нього більш успішною.

Зупинимось також на проблемі інтелектуального розвитку майбутніх фахівців дошкільної та початкової освіти в умовах дистанційного навчання, тобто, віддаленої взаємодії між суб'єктами освітнього процесу. Як переконливо доводить більш як двохрічна практика підготовки фахівців дошкільної та початкової освіти у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського, для ефективного інтелектуального розвитку здобувачів традиційний, пояснювально-ілюстративний підхід у навчанні не підходить [2]. Більш продуктивним, на нашу думку, є проблемно зорієнтований підхід.

Як доведено педагогічними дослідженнями, основним недоліком пояснювально-ілюстративного навчання є те, що знання подаються в готовому вигляді, здобувач освіти не витрачає зусилля та час для їх самостійного здобуття. Це і було причиною виникнення у свій час проблемного навчання, під час якого усувався цей недолік. Такий підхід стимулює студента — майбутнього фахівця дошкільної та початкової освіти до розумових дій: аналізу, синтезу, порівняння, узагальнення, тощо, — сприяючи його інтелектуальному розвитку. Наявність проблеми вимагає, щоб студенти приймали обґрунтовані рішення та захищали їх. Для вирішення проблеми студентам необхідно пов'язати її із знаннями з попередніх курсів або суміжних дисциплін. Наявність проблеми, зазвичай, стимулює студентів об'єднуватися в групи задля досягнення мети. а навчання в групах, як відомо, є значно ефективнішим, аніж засвоєння знань з дисципліни індивідуально. До того ж, саме за умов навчання в групах є можливим формування таких якостей як комунікабельність, навички роботи в команді та навички лідерства, здатність навчатися впродовж життя. Проблема, як правило, передбачає багатоетапність вирішення, що, в поєднанні з роботою в групі сприяє підвищенню пізнавальної мотивації до вивчення дисципліни.

Отже, підсумовуючи, можемо зазначити, що сприяння духовно-інтелектуальному розвитку здобувачів вищої освіти дозволяє їм повноцінно реалізувати свої ролі громадянина, працівника та сім'янина, оскільки осо-

бистість, розвинута інтелектуально та яка має правильну ієрархію духовних цінностей здатна реалістично оцінювати життєву ситуацію, її джерела, ставити перед собою прогресивні цілі, знаходити ефективні засоби для їх досягнення як в житті, так і в професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Вишківська В. Б., Шикиринська О. В., Петляєва В. В., Войчун О. В. Організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії учасників освітнього процесу ЗВО як умова реалізації гуманно орієнтованих стратегій професійної підготовки майбутніх вчителів. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2020. Т. 1. Вип. 70. С. 58–67.
2. Вишківська В. Б., Шикиринська О. В. Основні ознаки інноваційного напрямку розвитку освіти. *Proceedings of the 4 th International Scientific and Practical Conference «Science and Practice: Implementation to Modern Society»*. Manchester, Great Britain : Peal Press Ltd., 2020. с. 167–171.
3. Каплінський В. В., Лазаренко Н. І. Наукова лабораторія педагогічної майстерності викладача вищого навчального закладу як школа формування професійної компетентності. *Наукові записки Вінницького держ. педагог. ун-ту ім. Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія* : зб. наук. пр. Вінниця : ТОВ «Нілан ЛТД», 2016. Вип. 48. С. 59–64.